

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Caput VIII. De Sexta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

*Influe cœlestis septena charismata doni,
Numenque infunde supernum.
Atque mea æternus præcordia concremet ignis,
Penetret tua flamma medullas.
Nam nisi ab igne Deo non debet cordis in ara
Comburi victima amoris.*

3. Durandus Tholosanus Præses y horam Tertiam auream ab Italis appellari asseverat. In jure etiam Canonico & sacra nuncupatur, hac enim hora facta Missarum solemnia festivis diebus juxta Ecclesiasticas sanctiones ex decreto Telephori Papæ solemniter celebrantur. Festivus inquam diebus, non omni die, ut volunt Græci, quos Humbertus Sylvæ Candidæ Episcopus impugnât in responsione contra Niceram. Narrat Joannes Moschus aa in prato spirituali cujusdam villæ incolas accusasse Presbyterum, quod nunc hora tertia, nunc hora nona Missam die Dominico celebraret non servans legitimum ordinem sanctæ oblationis. Antiqua enim Ecclesiæ consuetudo horam tertiam, quæ, ut ait Rupertus Abbas, bb cæteris illustrior est, Missis celebrandis ob honorem sancti spiritus destinavit. Configno hoc caput insigni Bernardi cc sententia, ut proprii semper, & alacres in divinis laudibus inveniamur. Nihil ita propriè quemdam in terris representat cœlestis habitationis statum, sicut alacritas laudantium Deum.

y Durand. l. 3. de ritib. Eccl. c. 8. z Distinct. 44. cap. fin. de consec. d. 1. c. Noctæ sanctæ. aa Pratum spirituale c. 27. bb Ruperr. l. 10. de div. off. cap. 18. cc Bern ser. 11. in Cantic.

CAPUT VIII.
DE SEXTA.

S. I.

*Divina majestas in sole præcipue elucet. Solis,
& Dei comparatio ex sanctis Patribus.*

1. **S**OL^a in aspectu amantians in exitu, vas admirabile, opus excelsum. In meridiano exurit terram, & in conspectu ardoris ejus quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris: tripliciter Sol exurens montes, radios igneos exuffans, & resurgens radiis suis obæcat oculos. Magnus Dominus qui fecit illum, & in sermonibus ejus

a Eccl. 43 : 2.

festinavit iter. Libet enim ab hoc solis encomio sextæ horæ tractationem ordiri, ut, quæ meridiano æstu fervente celebratur, æterni solis majestatem aptissimo nobis symbolo repræsentet. Solem vocat Dionysius b clarissimam imaginem Divinæ bonitatis: Sicut enim ille visibilis creaturæ unicus Princeps quasi quidam naturæ oculus universum condecorat, temporum vicissitudines distinguit, luce & influxu vitam mortalibus administrat: ita Deus omnium causâ, initium, & vita attingit à fine usque ad finem fortiter, omnia penetrat, omnia temperat, omnia continet, omnia vivificat. Dempfit soli materiam, Averroes, subtrahamus eidem & quantitatem, aded ut lumen solum supersit mirifica virtute refertum, nulla figura definitum, & in immensum spatium circumquaque diffusum, ita tunc excedens intelligentiam, sicut nunc aciem oculorum exuperat. Hac fermè ratione Deum pro viribus ex sole cognovisse videbimur, qui posuit in ipso tabernaculum suum. Appositè ad hæc Theologorum Phoenix Nazianzenus c. Quod sensibilibus rebus est Sol noster, hoc intelligibilibus est Deus. Ille mundum hunc aspectabilem collustrat, hic invisibilem. Ille corporis oculos ita afficit, ut lumen ipsius intueri possint: hic mentes Deiformes reddit. Ille corporeis rebus oculorum acie præditis, & iis quæ in aspectum cadunt hanc vim tribuit, ut & illa videre, & hæc visu percipi possint; ipse tamen omnia, quæ oculis subjecta sunt, pulchritudine antecellit: hic eodem modo cum tam iis, quæ intelligentia utuntur, quam quæ mente, & intellectu comprehenduntur, hoc afferat, ut & illa intelligant, & hæc intelligentia percipiantur; ipse tamen intelligibilem omnium summus est, in quo desiderium omne consistit, ac desigitur, nec supra eum mens ulla ferri potest, quantumvis Philosophica, altissimè tendens, ac summè curiosa. Hæc Gregorius. Cui concinens Thalassius Monachus ait d, quod est lux videntibus, & visus, hoc est Deus intelligentibus, & intellectis. Sicut autem Sol omnia collustrat, ita Deus sedere dicitur quasi in *πῆλιν οὐρανῶν*, ut Marius Victorinus e loquitur, unde universali oculo, id est, lumine substantiæ suæ omnia videt. Hanc verò Dei cum sole analogiam alii Patres quam plurimi, & Doctores gravissimi variis paradigmaticis expresserunt.

Zzz z Non

b Dionys. c. 4. de div. nominib. c Nazianz. orat. 21. d Thalass. centur. 2. e Mar. Victorin. lib. 4. ad Arrium.

Non fit molestum sub hoc umbraculo aliquantum requiescere, meridies est. Et primò quidem audiamus Augustinum *f* sapientissimum, atque clarissimum Ecclesiarum Christi magistrum, ut eum vocat Facundus Hermianensis. In hoc sole, inquit, tria quaedam licet animadvertere, quod est, quod fulget, quod illuminat: ita in secretissimo Deo, quem vis intelligere, tria quaedam sunt, quod est, quod intelligitur, quod cætera facit intelligi. Idem alibi *g*. In sole tria sunt, & separari omninò non possunt, cursus, splendor & calor. Videmus enim solem in cælo currentem, fulgentem, calentem. Quomodo autem Divinitas à semetipsa discernitur, cum lucis splendor, aut solis calor nullatenus separantur? Divide si potes solem, & tunc demum divide Trinitatem. Disertissimè explicat hanc eandem sententiam Athanasius *h*. Sol est unus, & sunt in eo tres substantiæ, orbis, radius & lux. Orbis est receptaculum æstus, radius repercutitur ad terram, lumen etiam in umbratis locis sine radio lucet. Sic etiam cogita de Deo. Deus est unus, personæ autem unius Dei tres, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Typus Patris est orbis solaris, typus Filii radius, typus Spiritus sancti est lumen solis. Sequitur diffusè vim comparationis exprimere. Ipsum lege Theologe, nam aliis quaedam sunt æquiori lance examinanda, ut cum dicit tres personas non segregari à se invicem: quod intelligendum est in ratione essentiæ, & Diæternitatis, quæ una est, & eadem in tribus: etenim personæ in ratione substantiæ relativæ à se invicem realiter distinguuntur.

2. Eodem solis exemplo ad individuæ Trinitatis mysterium explicandum utuntur Cyrillus Alexandrinus *i*, & Eustachius Bonaventura *k*. Rursum Athanasius *l*. Sicut Sol non sordescit tactu terrenorum corporum, ita nec Verbum Dei, cum in corpore innotesceret, inde maculas in se corrivabat. Utque etiam demus, addit Anastasius Sinaita *m*, solem nonnihil fætoris colligere ex istis corporibus, non continè sequetur Deum contrahere vel tantillum contagii. Hilarius *n* Pictaviensis Episcopus:

f Aug. tom. 1. l. 1. Soliloque. de cogn. Dei, & anima, cap. 8. Facundus l. 1. c. 4. *g* Aug. 10. serm. tom. 1. de verb. Apost. *h* Athanas. in qu. variis q. 4. à Cyrill. Alex. l. 6. thesauri c. 1. & in dialog. de Trinit. l. 2. *k* Bonav. in lumen. Eccl. ser. 20. & 21. *l* Athan. de incarnat. *m* Anastas. de rectis fidei dogm. l. 2. in fin. *n* Hilari. in Psal. 118. v. 151.

Solem videmus in quadam cæli parte, prout ejus cursus est, demorantem, & certè ubique protenditur, ubique adest; sed si in clausas domorum fenestras incidat, lumen quidem illius præsto est, sed ipsa sibi lucem ejus, quæ oblectata sunt, denegabunt: ita nos in omnibus vitæ nostræ operibus circumspècti, & ad Deum patentes esse debemus. Rationalis enim oculus, à primis Venetorum Patriarcha, eandem similitudinem fufius pertractans, spiritualis lucis nequam est capax, nisi per liberi consensum arbitrii se offerat, seque subiciat. Irenæus Martyr *p* antiquissimus Scriptor: Quemadmodum Sol iis, qui propter aliquam infirmitatem oculorum non possunt contemplari lumen ejus, lucem non præstat: ita & Deus infidelium mentes excœcavit, ut eis non fulgeat illuminatio Evangelii gloriæ Christi.

3. Cæterum sicut Sol omnibus æqualiter nascitur, & super omnes pari, & æquali luce diffunditur, ita, teste Cypriano *q*, Christus Sol, & dies verus in Ecclesia sua lumen vitæ æternæ pari æqualitate largitur. Sed, quod Fulgentius *r* Ruspensis Episcopus advertit, Divina gratia ipsum solem materialem imitatur. Hic idem permanens aliter à faucibus, aliter à sanis oculis videtur: gratia etiam aliter benè dispositis, aliter aliis infunditur. Quæ diversitas in sola diversitate fanitatis, vel infirmitatis bonæ, vel prævæ dispositionis consistit. Ad hæc Bernardus *s*; Sicut Sol, inquit, non omnes, quibus lucet, etiam calefacit: sic Deus, qui vera sapientia est, multos quos docet quid sit faciendum, non continè etiam accendit ad faciendum. Aliud est multas divitias scire, aliud & possidere: nec notitia divitem facit, sed possessio. De eadem re sic scribit Olympiodorus *t*. Sicut qui solem hunc sensibilem vident, per ipsius lumen visibilia intuentur, atque ita sensus ipsos variis officiis intendunt: qui verò solem non vident, in tenebris defident otiosi, eo quod non vident, quæ solis lumine illustrantur: ita pari ratione & qui intelligibilem contuentur Solem, lumen in mente sua recipiunt, per quod planè vident, atque cognoscunt quæ ad ejusdem Solis voluntatem sibi agenda sunt, quæ vè etiam dimittenda. Marcellus Ficinus *u* nulli Platonicorum secundus Orphicam Solis cum Deo comparationem

in
o Laur. Justin. de humilit. c. 4. *p* Iren. l. 4. cap. 48.
q Cypri. l. 1. ep. 7. *r* Fulg. l. 2. ad Monimum. *s* Bern. ser. 23. in Cant. *t* Olymp. in Eccles. c. 11. *u* Ficini. Episc. l. 6. & in Dionys. cap. 4.

in Epistolis eleganter exequitur, itemque libro de Sole, & in Commentariis ad Dionysium de Divinis Nominibus. Idem argumentum copiosissime tractant Justinus Martyr x, Theophilus y Antiochenus, Clemens Alexandrinus z, Joannes Damascenus a, Marcus Eremita b, Venerabilis Beda c, Thomas Cisterciensis d & alii. Verum enim verò in multis similis, in plerisque dissimilis iustitiæ Soli Sol creatus reperitur. Ideò Solis, & Dei similitudinem non omnino approbare videtur Gregorius Nazianzenus oratione quinta de Theologia. Non est exacta finiti, & infiniti similitudo. Urit Sol, capiti nocet, & sponfam olim decoloravit, umbris offuscatur, Lunæ objectione deficit, diei ac noctis alteratione variatur. At Deus lumen est indeficiens, nulla apud eum transmutatio, nulla vicissitudinis obumbratio. Concinnè Simeon Theologus e. Sensibilis Sol videtur, non videt: intellectualis videtur ab his qui digni sunt, & omnes videt, magis autem eos qui ipsum vident. Sensibilis non loquitur, nec cuiquam loqui donat: intellectualis & loquitur cum amicis suis, & dat omnibus ut loquantur. Ille oritur, & occidit: hic in iustis nunquam occidit; nam de impiis scriptum est f, *Occider eis Sol in meridie*. Utinam Sol verus qui nescit occasum illuminet luce perpetua corda nostra, & intelligentias nostras, ut in claritate ejus jugiter ambulemus sine offensione.

x Justin. in expos. fidei. y Theoph. ad Autolyt. lib. 2. z Clem. Alex. orat. ad Grac. a Jo. Damasc. or. de Transfigur. b Marc. Eremita l. de Baptismo. c Beda tom. 2. lib. de substantiis. d Tho. Cisterc. l. 9. in Cantic. e Simeon Theol. in moralibus cap. 125. f Cant. 126. f Amor. 8: 9.

METRUM XV.

O poli Princeps radiate Titan,
 Naturæ eximium decus,
 Cuncta qui vultus rapidis quadrigis
 Cæli è vertice conspicias.
 Te parens vatum fidibus canoris
 Psallit Mæonius senex.
 Te genus Divinum Rhodopes sub antro
 Orpheus Threicius canit.
 Et tuas mendax veneratur aras
 Cultu Græcia supplicij.
 Attamen cæcos pelagi recessus,
 Et terræ intima viscera,
 Haud potes clara penetrare luce,
 Vel iristes Erebi specus.

*Sed celer cursu peragrans citato
 Pronas Zodiaci vias,
 Lucidis nascens radiis corruscas,
 Et noctem revehis cadens.
 Fulgidæ verò dominator ætheræ,
 Mundi maximus arbiter,
 Intimas rerum penetrans latebras,
 Et vastos animi sinus,
 Unico mentis speculatur ictu
 Quicquid subjacet ætheri.
 Nec potest terræ prohibere moles,
 Aut nox, atque nubila;
 Quin sciat quicquid spaciosus amplo
 Orbis continet ambitu.
 Verus hic ergo celebrandus est Sol,
 Qui solus videt omnia.*

§. II.

Effectus Solis in meridie quomodo impiis, & iustis conveniat. Quid sit merities. Affectus Sponse quærentis ubi pascat, ubi cubet Sponsus. Cur merities oremus. Mediocritas laudatur.

1. **S**OL itaque aureo jubare rutilans Dei gloriam annunciat, dum oritur: cujus formositatem declarans Beatus David inquit g, *Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo*. At in meridiano quasi succensa fornax exurens terram, igneosque radios exuffans nonne immensam, & incessabilem Divini luminis claritatem evidentissime demonstrat? Sanè Deus noster ignis consumens est h, fornacem custodiens in operibus ardoris, quia sceleratis supplicia preparat gehennæ: tripliciter exurens montes, quia superbos ob elatas cogitationes, ob tumentia verba, ob sacrilegas operationes æternis ignibus castigat. Radiis suis obcæcat oculos, quia doctrina sua impiorum mentes obtenebrat, ut videntes non videant, & audientes non intelligant i; & qui in sordibus sunt, sordescant adhuc k. Cùmque audire noluerint dicentem l, *Ambulate dum lucem habetis, dicent postea cum Propheta m, Impegimus merities quasi in tenebris, multiplicatæ sunt iniquitates nostræ*. De quibus dixit Job n; *Per diem incurrent tenebras, & quasi nocte sic palpabunt in merities*. At in extrema discussionis die fiet quod sequitur o, *In*
 Z z z z 3 *conspicet*

g Psalm. 18. h Deuter. 4: 24. i Luc. 8: 10.
 k Apoc. 22: 11. l Joan. 12: 35. m Isai. 59: 10, 12. n Job. 5: 14. o Malach. 3: 2.

conspetu ardoris ejus quis poterit sustinere: Quis poterit cogitare diem adventus ejus? Quis poterit habitare cum ardentibus sempiternis? Hæc de impiis, nam justorum alia est ratio. Hos tripliciter exurit, quia cor eorum igne pœnitentiæ per contritionem, confessionem, & satisfactionem emundat: sanctæ Trinitatis cognitione illustrat; fide, spe, & charitate corroborat. Igneis doctrinæ radiis mentes illorum succendit, & inextinguibili amoris incendio omnino liquefacit, & renovat, efficitque Divinæ naturæ confortes. Hinc illæ mentis elevationes, suspensiones mysticæ, spirituales ebrietates: hinc uniones, raptus, extases: hinc illæ voces q. *Anima mea liquefacta est, ut dilectus loquutus est: ego dilecto meo, & ad me conversio ejus r. Fulcite me floribus, & stipate me malis, quia amore langueo* f. Sextam igitur horam colimus, & solemni precum recitatione observamus, ut, dum Sol in auge comburit terram, Sol etiam mysticus incalescat super nos, & ferventissimo suæ dilectionis ardore corda nostra succendat, & in eis requiescat. Quia enim sponsus, ait Philippus Abbas, amari desiderat, amor autem ignis est, quos amore conspicit accendi, & ardere, in his tanquam in lectulo quietis gratia vult jacere. Et propter hoc non nisi in meridie cubare perhibetur, cum Sol cœlo vicinior à terra longius removeretur: cum solito ferventior emittit radios puriores, cum majori torret incendio campos ætheris largiores. Nam sicut hostis nequam, auctor mali, princeps perditæ Babilonis profundas noctis tenebras, & frigus diligit Aquilonis: Sic Sponsus qui Deus est, lux indeficiens, ardens ignis, gratiam sui præsentiam longè faciens à dissimilibus, & indignis, in his cubat, & repausat, quos Divini amoris face ignea sentit uri, qui ad perfectum diem, & ferventem meridiem sunt evocati, unus cum Deo spiritus solo carnis adhuc contubernio non perfecti. Hæc Philippus, cujus sententiæ aliam similem adjungo S. Justini Urgelitani. Christus ait, in Ecclesia Catholica tanquam in meridie cubans mundum universum suo fulgore perfundit, & in spiritu ferventibus requiescit: atque ex ea charitate, qua orbem universum irradiat, credentes in se populos quotidie pascit.

2. Ideo sponsa locum sibi postulat indicari, ubi pascat, ubi cubet Sponsus in meridie. Jam

p. Esai. 33: 14. q. Cant. 5: 6. r. Ibid. 7: 10. f. Ibid. 23: 8. t. Philipp. Abb. in Cant. l. 1. c. 25. u. Justin. Urgelitani. comm. in Cant. c. 1.

nox præcessit, jam dies appropinquavit, jam refulsit aurora, nunc meridianum instat tempus, tempus lucis splendidioris, tempus in quo beneplacitum est Deo inveniri in eo. Porro meridies tempus est gratiæ, ait Abbas Tuitiensis x. Meridies magnum fervorem, magnumque splendorem significat, ait Augustinus y. Meridies splendor est Divinæ Majestatis, ait Origines z. Fervor meridiani Solis, inquit Beda a, consuevit in Scripturis ardorem dilectionis, & illustrationem Spiritus sancti significare. Propterea Manichæi meridianam partem malo tribuebant, ut refert Titus b Bostorum Episcopus, quia luce & charitate carebant. Meridies, inquit Ambrosius c, præsentis sæculi Ecclesia est, ubi justitia splendet, ubi fulget judicium sicut meridies, ubi umbra non cernitur. Meridies, inquit Aponius d, mundi renunciatio est, & perfecta rerum terrenarum abnegatio. Meridies, ait Thomas Cisterciensis e, est claritas contemplativorum, qui adhuc laborant in hac peregrinatione. Tandem meridies est visio beatifica, ut testatur Bernardus f, quæ est electorum perpetua merces. In hoc meridie, ait Laurentius Justinianus g, cognoscitur in Verbo Pater, in Genitore Filius, ab utroque emanatio, processio, & amplexus, in tribus videlicet personis una substantia, una Deitas, par gloria, æqualis potestas, & indivisibilis unitas, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, unus Deus sine initio, æternus, immensus, beatus. Overè meridies, plenitudo fervoris, & lucis, Solis statio, umbrarum exterminatio! O perenne solstitium, quando jam non inclinabitur dies, & nox absorpta erit in victoria! Non quæro alia tempora, dulcissime sponse, unica requies, & solatium animæ meæ, non quæro alia tempora, quando in vespere, quando diluculo, quando in solis pascis occubitu: illud tempus inquirò, quando plena luce in tuæ Majestatis splendore versaris. Illum opto meridiem, in quo nullæ sunt tenebræ, illum scilicet meridiem, quem optabat qui dicebat h, *Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.* Hunc locum, hunc meridiem indica mihi, suavissime sponse, quem diligit anima mea: ut quemadmodum Jacob i adhuc in corpore manens vidit

x. Ruper. Abb. com. in Abdiam. y. Aug. serm. 50. de verb. Dom. z. Origen. hom. 1. in Cant. a. Bedaro. 8. lib. de templ. Sal. c. 20. b. Titus Bost. lib. 1. adv. Manichæos. c. Amb. 4. exa. c. 5. d. Apon. in isto l. 2. in Cant. e. Thom. Cister. l. 2. comm. in Cant. f. Bernard. serm. 33. in Cant. g. Laur. Justin. de humilit. c. 24. h. Psal. 75. i. Genes. 32: 3.

vidit Dominum facie ad faciem, & salva facta est anima ejus: vel certè sicut Moyses k vidit eum non per figuras, & ænigmata, seu per somnia, uti Prophetæ alii, sed modo planè præcellentis, atque inexperto cæteris, sibi noto, & Deo: vel sicut Ilaias l revelatis oculis cordis vidit eum super solium excelsum, & elevatum: vel etiam quomodo Paulus raptus in Paradisum m audiit verba ineffabilia, & Dominum suum JESUM CHRISTUM vidit oculis suis: ita ego quoq; in lumine tuo, & in decore tuo per mentis excessum te merear contemplari pascentem uberius, quiescentem securius. Nam & hic pascis, sed non in saturitate. Nec cubare licet, sed stare, & vigilare oportet propter timores nocturnos. Heu nec clara lux, nec plena refectio, nec mansio tuta, & ideo indica mihi: ubi pascas, ubi cubes in meridie n. Quando adimplebis me lætitia cum vultu tuo? Vultus tuus meridies est, vultum tuum Domine requiro: Quando exultabo in conspectu tuo, & delectabor in lætitia? Quando licebit mihi cum sponsa dicere, Inveni quem diligit anima mea & sub umbra illius, quem desideraveram, sedi p. Sub umbra scilicet illa, qua se protegi postulabat David, ne per diem à Sole combureretur, vel à Luna pernoctem. Sub illa, inquam, umbra, quam spiritualis ministrat gratia torrida sæculi hujus, & mundi æstiva fugientibus. Sub hac umbra calor concupiscentiæ refrigerium, ventus elationis obstaculum habet, infirmitas remedium, mœror solatium, omne vitium temperamentum. Sub hac umbra securus quiescam, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ, donec indices mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie.

k Num. 12: 7. l Isai. 6: 1. m 2 ad Cor. 12: 2.
n Cant. 1: 6. o Cant. 3: 4. p Ibid. 2: 3.

METRUM XVI.

TE semel at possim, mea lux, meæ vitæ videre,
Quot mihi sunt sylvæ, quot penetranda jugâ?
Nec tamen ulla tui miser æ spes certa videndi,
Ulla nec alloqui spes mihi certa datur.
Ab! dixi, vacuo dum te perquiro cubili,
Cur jugis è nostro, transjuga sponse, toro,
Dumque iterum vios, iterumque requiro plateas,
Perditus, heu! dixi, siccome sponse lateres?
Siccine inaccessos te frustra quero per agros,
Per jugâ montanis non adenda seris?
Quæ te lustrâ regunt? quæ te, mea vita, latebrâ,

Quæ loca, qua sylvæ, qua tenet atra specus?
Cur jugis, ut sero procul hostis ab hoste recedit,
Quæve tua potius causa fuisse jugâ?
Credideram sic tamque jugâ n, sicutumque recessum,
Iram namque docet iungere cantus amor.
At geritur, video, res seria: sapere revertar
Dixisti fugiens, at amon usque lateres,
Usque lateres, nec te mea multa pericula tangunt,
Nec saltem ostendis quo tenere loco.
Aspice, jam medius flagrantibus aestuat horis
Phæbus, & in jesso erdet ab igne caput.
Quis tibi, quis tantis nunc præbet in æstibus umbram?
Ab! cave ne teneros iras arena pedes.
Sponse cave æstivo ne sorte calore liquefcas,
Ne te ardens medius Phæbus ab axe cremet.
O ego si scirem jacentis quo cespitis languens,
Umbrosâ memoris iungerer ipsa vice.
Exciperem objecto serventem corpore solem,
Teque meis legerem, sponse eperte, comis.
Ergo ostende precor, mea spes, mea sola voluptas,
Quæ regio invidet te mihi, quodve nemus,
Nulli te quærens parcam, dilecte, labori,
Exul in extremo sis licet orbe vagus.
Jamque ego te agnosens collo dabo brachia circum,
Et pedibus ponam mollia vincla tuis.
Sed quid ago? moriar currens, languensque per agros,
Lassa etenim neque te fugit roves equi.
Ergo ostende precor, mea spes, mea vita, meum cor,
Quæ regio invidet te mihi, quisve locus.
Siste gradum, tantique semel miserere laboris,
Jam potes in patitis mihiior esse meis.
Aspice, jam medius sol altior æstitit orbe,
Herbiferamque urens æstus hinculat humum.
Jam passot valles, umbræque animalia quærant
Inque acri tellus vixit anhelâ rogo.
In ramis volucres languent, Neprunus in undis,
Itaque cælesti cuncta calore cadant.
Huc igitur, mea vita, veni: protectus ab æstâ
Hic eris, ad solitos sponse recurre lateres.
Et in dorali mihi commoda villula campo,
Fere ubi perpetuo floridâ ridet humus.
Hic antrum ingens est, convexo tegmine densum,
Frigidâ ubi ardentem submovet umbra rogos.
Inscius æstatis locus est, cumque altior est sol,
Incipit hic modica luce rubere dies.
Nec desunt gelidâ fontes, rivosque loquaces,
Murmure qui somnum conciliare queant,
Abdita quin etiam tacito spelunca recessu
Cælabit nostras, o mea vita, faces.
Nullus erit, placidos qui turbet acerbus amores,
Oscula, nullus erit, qui prohibere queat.
Huc mea lux, prospera, præcutit irribas, atque tumultum
Optata ut possim sola quiete irui.
Aspice, stelligerum multo tibi flore paratur
Sponse iter, & si regulo te vocat aura sono.

Ergo

Ergo age, jam propera, qui causa mei tormenti
Solutus es, ab! tantas spes meas, rumpe moras,
Rumpe moras, alioquin languens, usque flammis
Sponse tuis, sine te deficiens moriar.

3. Meridie autem oramus, quia Christus Saluator noster semper medio est oblectatus. Nam ut salutem operaretur in medio terræ, media nocte natus est in medio duorum animalium, & adhuc puer in medio Doctorum disputavit. Cum vitæ autem, atque virtutum jam perfecta suscepisset incrementa, sua volens impartiri charismata, dicebat q, Ego sum in medio vestri, sicut qui ministrat. Affixus Cruci in medio latronum, futuro præludens iudicio, bonum ad dexteram, malum habuit ad sinistram. Post triumphalem resurrectionem stans in medio discipulorum pacis suæ pignore ditavit illos. In regno autem suo visus est à Joanne in medio throni, in medio quatuor animalium, in medio seniorum. Nos etiam inter medios Cleros, medioque die, in medio Ecclesiæ laudem dicimus illi, ut doceat nos medium in omnibus tenere, dictumque illud sapientum in medio cordis nostri exculpere dignetur, ut ne quid nimis. Adagium celeberrimum est apud Joannem Tzetzem r, Dimidium plus toto: nihil est enim aurea mediocritate præstabilius, atque ut Tragicus canit. s

Quisquis medium defugit iter,
Stabili nunquam tramite curret.

Hæc est autem mediocritas non ambulare in magnis, neque in mirabilibus super se: & ut docet Bernardus t, Non infra dejici, non attolli supra, non evadere in longius, non extendi in latius. Locus medius tutus est. Medium sedes modi, & modus virtus. Medium qui deserit, malos exitus habet. Galenus u medium commendat tanquam primarium valetudinis fulcimentum: & Moderatus Columella x illud præceptum maxime extollit, quod Sapiens unus de septem posteritati pronuntiavit, *μὲρος ἄριστον* medium semper, & modum rebus adhibendum. Denique carmen aureum Pythagoræ y est; Optima res medium est super omnia.

q Luc. 22: 27. r Joa. Tzetzes Chiliad. 7. v. 235.
s Seneca in Oepid. act. 1. t Bern. de consider. lib. 2.
cap. 10. u Galen. de san. tuenda lib. 1. cap. 8. circa
finem. x Columel. lib. 1. cap. 3. y Pythag. in car-
minibus anteis v. 38.

M E T R U M X V I I .

NON fasces igitur, non nimias opes,
Non plebis cupiam munera divitis,
Latam fingere vitam
Si possim arbitrio meo.
Ridet terrifici fulminis impetum
Arbor, quæ gelidis vallibus incubat;
Nec cæli timet iram
Tæti pauperis incola.
Cerrat dum volucres vincere cælicas,
Nomen Dædalides eripuit freto:
Alier, dum errat in axe,
In flumen stolidus ruit.
Stet quicumque volet culmine lubrico,
Regalique potens sanguine: mox eris
Stulta fabula plebis,
Mundique instabilis jocus.
In magnis requies est minor: imminet
Mors illis gravior, qui nimis omnibus
Fama, & stemmate noti,
Ignoti percunt sibi.

S. III.

Dæmonium meridianum quid sit. Sextæ horæ mysteria ex sacris libris. Hac hora crucifixus est Christus.

1. SEXTA item hora oratio necessaria est Sanctorum exemplo, ait Basilus z, ut liberemur ab incurfu, & dæmonio meridiano: ab infidiis scilicet malignorum spirituum, qui cum merito tenebrose voluntatis in malo profus obfirmatæ nocte perpetua damnati sint, solent tamen ad decipiendos incautiores non solum diem, sed & meridiem simulare. Hoc Sanctus Bruno a Carthusianorum sanctissimus Institutor ad eos similiter refert, qui ex patre diabolo orti desideria ejus, & opera conantur perficere. Hæretici, inquit, in meridiano videntur esse, id est ad modum meridiæ ferventes in bona operatione, cum quædam simulatoria bona opera faciant, & clari, & splendidi in humanis, & subtilibus sententiis suis falsissimis videantur. Hi meridiem promittunt, sed quoniam Christi lumen non habent, non sunt meridies, ait Hieronymus b, sed dæmonium meridianum. Isti sunt qui dicunt; Ecce hic est Christus, ecce illic c, confluunt autem

z Basl. reg. sus. q. 37. a Bruno. in Psal. 90. b Hieron.
in eumd. Psal. c Marc. 13: 21.

autem ad illos multi, & credunt eis, quos faciunt filios gehennæ duplo quàm se. Sed & malis Christianis tanquam membris suis utitur tentator, ut improvidis sub specie boni malum persuadeat. Sententia aurea oris aurei est *d*: Cum in tentationibus impugnatur à malignis Christianis anima Christiana pro sua religione, & pro sua fide confusus nascitur, & ardor cum rubore, & fit quasi meridies, quando igneus est Sol. Nam illi, qui alta radice non sunt fundati, tempore tentationis, exorto Sole arefiunt. Et hoc facit dæmon meridianus, ut recedat Christianus à fide: vel vercundia perfusus confundatur Christianus esse. Cur hoc, nisi quia non est ibi meridies, & perspicua lux, qua veritas agnoscat? Sicut igitur in noctis tenebris, ait Origenes *e*, ita & in meridie plures dæmonum tentationes, quàm cæteris temporibus se demonstrant. Utinam diffundat radios suos super nos ille meridies, qui totus dies est, qui vesperam nescit, & ignorat occasum, cujus fulgore coruscante Angelum tenebricosum, qui se transfiguratur in Angelum lucis, à vero sanctoque Angelo discernamus, ut non notemur à Propheta tanquam ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem.

2. Orandum meridie, inquit Ambrosius *f*, quia hoc tempore virtus Divinæ lucis operatur. Abraham *g* circa meridiem sobrias tendebat excubias, & boni aliquot expectabat eventus, levans oculos suos, ac finitima perlustrans, quod eo tempore adveniente gratiam sibi quaereret. Illo igitur tempore cum duobus Angelis suis Divinus ejus hospes ad venit: illo tempore Christum suscepit hospitio, illo tempore illa quæ legis, & intelligis, celebrata mysteria sunt. Quando enim magis debuit fidelem virum Divina illuminare præsentia, quàm cum lux diei plenior refulgeret? Meritoque etiam sanctus Joseph *h* receperis fratribus, & accersito juniore germano, quem maximè diligebat, meridie instaurat convivium. Erat enim meridies in sancti Joseph pectore, quando lætas epulas fratribus splendentis gratiæ ministrabat, suavissimique cibos alloqui dividebat. Habeamus ergo in nobis meridiem. Meridies est ei, cujus justitiæ Sol refulget, & cujus opere bono, vel cogitationibus innoxiiis, & pura mente, atque sincera pascitur Christus. Disce igitur quemadmodum tibi ipsi fias meridies. Revela, in-

quit *i*, *Domino vitam tuam, & spera in eum, & ipse faciet, & deducet sicut lumen justitiam tuam, & judicium tuum tanquam meridiem.* Ubi enim vera est fides, ibi veri luminis gratia est. Ubi innocentiae prolixior custodia, virtutumque longa meditatione processus, ibi splendor bonæ conscientiae diu permanens, ibi intelligibilis est meridies, ibi & tu Christo mentis tuæ epulas exhibebis, & in divitiis ejus etiam ipse pascere. Hactenus Ambrosius. Hora igitur sexta Abraham tres Angelos in typum Sanctissimæ Trinitatis hospitio suscepit. Equidem, ut observat Origenes *k*, ad Abraham venerunt tres viii meridie, ad Loth duo vespere venerunt: non enim capiebat Loth meridianæ lucis magnitudinem, cujus capax erat Abraham. Joseph item ex hac hora instructo fratribus convivio admirandum Eucharistiæ Sacramentum præfiguravit. Eadem hora mulier Samaritana *l* ad Christum sedentem super puteum fiducialiter accedens edocta est ab illo, quemadmodum Deus sit adorandus, quid sit aqua viva, quid fons saliens in vitam æternam. Notat autem Chrysostomus *m* eam hora sexta ivisse ad hauriendam aquam, quia ipsa hora mandatum in paradiso Eva transgressa est. Petrus *n* quoque hac hora ascendit superiora, ut oraret, & in mentis excessu vidit linteum magnum submitti de cælo in terram, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentina terræ, & volatilia cæli, ex qua visione futuram Gentium conversionem intellexit. Omitto ex Origenes *o*, Anselmo *p*, Beda *q*, Theophylacto *r*, & aliis, quod sexta hora Protoparentes nostri mortiferum illud vitæ arboris pomum comederunt humani generis ante peremptores, quàm parentes. Omitto ex Augustino *s* quod sexta hora sextam mundi ætatem denotat tanquam senectutem veteris hominis, quo jubemur exui, ut induamur novo, qui secundum Deum creatus est. Omitto quod ipsa hora ad senarii numeri perfectionem mysterio non caret *t*: Senarius enim inter perfectos numeros primum locum tenens Divinæ laudis indicat perfectionem. Omitto quod sicut hora prima incipientium statum, tertia proficientium designat, ita sexta perfectionis, sanctitatisque culmen manifestat.

A a a a a

3. Aliud

i Psalm. 36. *k* Origen. hom. 4. in Genesim. 1 Ioann. 4. 6. *m* Chrysof. orat. in Samaritanam tom. 5. *n* Act. 10. 9. *o* Origen. tr. 35. in Matth. p. Anselm. seu Petrus Babylon in Matth. c. 27. v. 45. *q* Beda, & Theoph. ibid. s. Aug. l. 83. qq. qu. 64. r. Amalar. l. 3. c. 5.

d Chrysof. in ps. 90. *e* Origen. vel alius Auctor sub ejus nomine lib. 1. in Job. s. Ambros. in ps. 118. v. 62. *g* Gen. 18. 1. *h* Gen. 43. 16.

3. Aliud spectaculum est sexta hora exhibitum, aliud mysterium hac hora impletum, quod animum meum magis percellit, commovet viscera, concutit mentem, calamum urget, Christus Dei Filius, heu quantum in hoc nomine & doloris, & sensus! Jesus inquam Salvator mundi hac ipsa hora pro salute nostra crudeliter crucifixus. Ita sanè congruum fuit, ait Cyrillus Hierosolymitanus ^u, ut, quo tempore everfio fuit, eodem fieret reparatio. Congruum fuit, ut, unde mors oriebatur, inde vita resurgeret: & eadem hora, qua morbus irrepererat, remedium applicaretur. Ecce Abel occisus à fratre, ecce Isaac ligatus à patre, ecce serpens aeneus in deserto exaltatus à Moysè, ecce Agnus immaculatus in lege, Deus occisus ab homine. Ecce, homo, vita tua quasi pendens ante te. Hostia scilicet pacifica, hostia pro peccatis extra templum, extra civitatem, extra castra immolatur, ut veterum victimarum figurâ cessante, hostia nova novo altari imponeretur, & crux Christi gloriosa in conspectu totius orbis exaltaretur: ipso Domino magnæ promissionis fidem adimplente, qui dixerat ^x; *Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum.* Ne quaeras ultra, ô Sponsa, ubi cubet Sponsus in meridie: crux lectulus ejus est, crux locus quietis ejus, in quo facibus amoris totus exardescens suavissimè meridiatur. Et quidem cum animam potestate sua positurus esset, & quo genere mortis id facere vellet, ejus subesset arbitrio, suspendium elegit anima ejus, ut suspensus à terra nos secum à terrenis ad superna elevaret. Dicamus igitur & nos cum sancto Job ^y, *Suspendium elegit anima mea, & mortem ossa mea.* Mors ossium mortificatio carnis est, inquit Absalon Abbas ^z, suspendium celsitudo contemplationis. Et certe dulce suspendium est caelum oratione pulsare, sancta meditatione penetrare, mirari Angelorum felicitatem, venerari justorum beatitudinem, devotione Deum quaerere, dilectione apprehendere. O si spiritus assumeret me cum Propheta ^a inter caelum & terram, quam dulce suspendium foret animæ meæ! Ut, quæ assurgere nequit ad celsitudinem contemplationis, saltem à terra paulisper elevata ad portas mortis non appropinquet. Expergiscere anima mea, & quæ non potes ad alta Dei attolli, infirma ejus virtute qua vales amplexare: dirige mentis aciem ad figuram cla-

vorum, ad cicatrices vulnerum, & quem regnantem super choros Angelorum intueri non vales, cruci affixum contemplare. Immerge te in sanguine Christi crucifixi, ut Seraphica virgo Catharina Senensis ^b hortatur; lava te in sanguine, satia & inebria te sanguine, induere sanguine, contristare & lætare in sanguine, cresce in sanguine, confortare in sanguine, curre, vive, & permane in sanguine. Quid enim tam piium fidelium affectibus, inquit Guericus Abbas ^c, quid tam medicinale moribus, quid sic interficit peccata, crucifigit vitia, virtutes nutrit, & roborat, sicut crucifixi memoria? Loquatur ergo Paulus inter perfectos sapientiam in mysterio absconditam, mihi, cujus imperfectum vident etiam oculi hominum, loquatur Christum crucifixum, his quidem qui pereunt stultitiam, mihi autem, & his qui salvi sunt planè Dei virtutem, Deique sapientiam: mihi prorsus altissimam, atque nobilissimam Philosophiam, per quam infatuatam irrideo tam mundi, quam carnis sapientiam. Quam perfectum me putarem, quam provectum in sapientia, si crucifixi vel idoneus inveniret auditor, qui factus est nobis à Deo non solum sapientia, sed & justitia, & sanctificatio, & redemptio ^d. Omnino si Christo confixus es cruci, sapiens es, liber es. An non sapiens, qui cum Christo exaltatus à terra sapit, & quaerit quæ sursum sunt? An non justus, in quo destructum est corpus peccati, ut ultra non serviat peccato? An non sanctus, qui semetipsum exhibuit hostiam vivam, sanctam, placentem Deo? An non liber, quem filius liberavit? Dicant igitur ^e, qui redempti sunt à Domino, quos redemit de manu inimici, dicant voce magna, *f* *Mihi autem abste gloriarì, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi.* Hoc est precipuum horæ sextæ Sacramentum, cui sanctus Prosper Aquitanicus ^g addit Christum eadem hora in caelum ascendisse. Sicut enim hora sexta crucifixus est, sic & ascendit in caelum, ut doceret nos exemplo suo, quia *per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Cælorum.* Præcessit ille bajulans sibi crucem, ut & tu tuam portes crucem, & mori affectes in cruce. Non est salus animæ, nec spes æternæ vitæ nisi in cruce, ut sanctè scribit nunquam satis lau-

^u Cyrill. Hierosol. cat. 14. ^x Joann. 12: 32. ^y Job. 7: 13. ^z Absalon Abb. serm. 5. in Advent. à Ezech. 8: 3.

^b Cathar. Senen. ep. 14. ad Raymundum. ^c Gueric. ser. 2. in Dominicam Palmarum. ^d 1 Cor. 1: 30. ^e Psal. 106. ^f Galat. 6: 14. ^g Prosper. sent. 203. ex scriptis Aug.

laudatus Auctor piissimi libelli de imitatione Christi b. Ad crucem igitur aspira anima mea, crucem dilige, crucem amplectere, sponsum tuum cruci confixum contemplare. Hic enim fervet amoris merities, hic Sol in auge est, hic ardor meridianus invalescit, & in plenitudine lucis dilatat radios dilectionis. Felix merities, si nunquam vergeret ad occasum, si calor ejus nunquam tepesceret, si liceret animæ in fervida ejus luce diu cum sponso permanere. Sed non est hujus vitæ tanta felicitas, nam post Sextam sequitur Nonna, qua hora fulscatur splendor, fervor tepescit, & die ad Vesperam inclinante instabilitas, & imperfectio humanæ mentis indicatur.

h Lib. 1. cap. 12.

CAPUT IX.
DENONA.

§. I.

Humanarum rerum inconstantia. Eaper Nonnam designatur. Utilitas tentationum.

ERgonè semper in lubrico versamur miseri homines, & nunquam in eodem statu permanemus? Siccine certa lege statutum est, ut nihil stabile reperiatur sub sole, contrariis motibus, perpetuaque vertigine circumvolvantur universa? Hæc nimirum naturæ nostræ conditio est. Circulus quidam humanarum revolvitur rerum, ut Agapetus a Diaconus sapienter scribit, qui modo sic, modo aliter agit ipsas, & circumfert, atque in his inæqualitas est, eo quod nihil ex præsentibus in eodem statu permaneat. Et quis est qui possit in hac versatili rerum mutatione seipsum semper immutabilem exhibere? Nesciunt stare successus, ait quidam declamator b, & quoties prodire felicitas non potest, redit. Rectè Basilius c Imperator ad Leonem filium; Existima, fili, vitam istam nihil fixum, nihilque stabile, aut perpetuum habere; nam subinde res aliter, atque aliter variantur, & rotæ in morem, quæ circumvolvitur, ea quæ sursum sunt deorsum feruntur, & quæ deorsum jacent, sursum evehuntur. Glorietur David d

a Agapet. de off. Regis ad Justinianum Imp. cap. 11. b Cal. Flaccus decl. 8. c Basl. in exhortat. ad filium cap. 38. d Psalm 29.

in abundantia sua, & dicat, *Non movebor in æternum.* Deus verò faciem ab illo parumper avertat, jam effunduntur gressus ejus, jam labitur, jam conturbatur. Victrices manus attollat Moyses e in cælum; mox enim fatigatas, segnesque demittet, & vincet Amalechites. Jactet se Petrus f mortem ultro appetens pro Christo, mox ad vilissimam ancillulæ vocem ipsum Dei Filium turpi sacrilegio denegabit. Grandia nos etiam spiremus facinora, dum Sol in auge, dum merities in mente, dum lux plenior fulget in anima: jam enim ad vesperam vergente sole, jam senescente die, jam nocte appropinquante nos etiam tepescimus & declinamus, ac præcipites labimur in deteriora. Inconstans est vita nostra, ærumnosa peregrinatio, vita caduca, vita laboriosa, in qua momentis singulis per varios mutabilitatis defectus diversis motibus agitatur. Bibimus de calice mixto ex hoc in hoc, veniunt super nos tempora multa, tempus amplexandi, tempus cessandi ab amplexibus, tempus ridendi, tempus flendi. Sed heu JESU bone! si appendantur in statera horæ gaudii, & horæ luctus; horæ lucis, & tenebrarum, quasi arena maris hæc graviores apparebunt. Quam citò declinat dies, tepescit calor, merities occumbit, & ingruente vespera finitur: Sed ita gradiendum est, donec videatur Deus Deorum in Sion, donec æstuet ille merities, quem nulla potest umbra offuscare. Dies, & nox, fervor, & tempor alternis vicibus regnant in anima. Nunc præsentem dilecto triumphat & exultat: nunc illo fugiente luget, & fit velut mare contritio ejus. Veruntamen justè hæc patitur, si fortè respexit in vanitates, & insanias falsas: tunc enim Sponfus ab illa recedit, & iracundiam simulans nec suspiriis, nec lacrymis revocatur. Quod si etiam meridiano calore succensa ardeat charitate ut Seraphim, dum tamen peregrinatur à Domino, mutationi subjaceat necesse est. Fidem præstet huic doctrinæ admirabili sua eloquentia Augustinus g. Festa, inquit, cum hic homines celebrant suæ luxuriæ, consuetudinem habent constituere organa ante domos suas, aut ponere symphoniam, vel quæcunque musica ad luxuriam servientia, & illicientia, & ubi audita fuerint hæc, quid dicimus qui transimus? Quid hic agitur? Et responderetur nobis aliqua esse festa. Natalitia celebrant, nuptiæ hic sunt: ut non videantur inepta illa cantica, sed excusetur festivitate lætitia. In domo Dei festivitas sempiterna.

Aaaaa 2 na

c Exod. 17: 11. f Matt. 26: 35, 70. g Aug. in Ps. 41.